

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR NOMIDAGI
ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI

SPORT VA SAN‘AT FAKULTETI

SIRTQI TA‘LIM SHAKLI

JISMONIY MADANIYAT TA‘LIM YO‘NALISHI BITIRUVCHI
TALABALARI UCHUN

MAJBURIY FANLARDAN
YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYA

D A S T U R I

Andijon-2025

Andijon davlat universiteti Kengashining 2025 yil 29-vanvardagi 7-sonli yig'ilish qaroriga muvofiq tasdiqlangan

Dastur Andijon davlat universitetida ishlab chiqilgan.

Tuzuvchilar:

Sport faoliyati turlari nazariyasi va metodikasi kafedrasini mudiri:

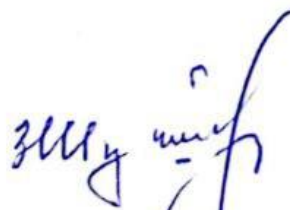
S.S.Niyazov

Fakultetlararo jismoniy tarbiya va sport kafedrasini mudiri:

X.A.Madaminov

Sport va san'at fakulteti dekani:

Z.P.Jumaqulov

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i o'rinbosari:

J.N.Usmanov

Axborot texnologiyalari bo'yicha prorektor:

M.K.Mahkamov

KIRISH

Mazkur dastur Jismoniy madaniyat ta'lim yo'nalishi bitiruvchilarining taxsil olish mobaynida majburiy fanlarini o'qib o'zlashtirganlik darajasini aniqlash uchun o'tkaziladigan Yakuniy Davlat attestatsiyasi sinovlari bo'yicha ishlab chiqilgan.

2024-2025 o'quv yili yakunida bitiruvlardan O'zbekiston Respublikasi Oliy Ta'lim, Fan va Innovatsiyalar vazirligi Andijon davlat universitetining 2024-yil 28-avgustdagi 1-son bilan tasdiqlangan ishchi o'quv rejadagi majburiy fanlaridan o'tkaziladi.

Yakuniy Davlat attestatsiyasi sinovlarida o'tkaziladigan fanlar tarkibi:

- 1. Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi;**
- 2. Kurash turlari va uni o'qitish metodikasi;**
- 3. Gimnastika va uni o'qitish metodikasi va yengil atletika va uni o'qitish metodikasi;**
- 4. Sport o'yinlari va uni o'qitish metodikasi.**

1. Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi;

(1-fanning nomi)

1. Mavzu: Jismoniy tarbiya bo'yicha maktab dasturi va asosiy rejalashtirish hujjatlarining tavsifi

Maktab o'quv rejasi bo'yicha umumiy jismoniy tarbiya kursi, darsning o'ziga xos belgilari va unga qo'yiladigan umumiy talablar, darsning mazmuni va uning tuzilishi, darsning vazifalarini aniqlash, darsda yuklamalarning me'rlash uslublari, jismoniy tarbiya darslarida o'quvchilar faoliyatini tashkil etish usullari, jismoniy tarbiya darsining turlari, o'quv kun tartibida jismoniy tarbiyaning shakllari haqida nazariy ma'lumotlarga ega ekanligini aniqlash va baholash.

2. Mavzu: Jismoniy tarbiya darslarida pedagogik nazorat: pedagogik tahlil, xronometraj, pulsometriya o'tkazish uslubiyoti.

Pedagogik tahlil o'tkazish uslubiyati. Xronometraj o'tkazish uslubiyati. Pulsometriya o'tkazish uslubiyati. pedagogning darsga tayyorlanishi. Darsni tashkil

qilish. Darsda qoʻllaniladigan vositalar. Oʻrgatish usullarining qoʻllanilishi. Jismoniy qobiliyatlarni tarbiyalash uslubiyati. Pedagogning tarbiyaviy ishi. Oʻquvchilarning xulqi. Darsni umumlashtirish va xulosa chiqarish haqida nazariy maʼlumotlarga ega ekanligini aniqlash va baholash.

3. Mavzu: Har bir darsning ishchi rejasini tuzish uslubiyati

Jismoniy tarbiya mashgʻulotlari – oʻquv ishlarining asosiy shakli sifatida. Oʻqitishning vazifasining asosi hisoblangan holda har bir mashgʻulotning taʼlimiy, tarbiyaviy va sogʻlomlashtirishga yoʻnalganligini yaxlitligi. Mashgʻulotlar vazifalarini ishlab chiqishning ahamiyati. Mashgʻulotlarni tuzilish xususiyatlari: mashgʻulotlar tuzilishining oʻquv muassasalarida tahsil oluvchilarning yoshlik xususiyatlariga bogʻliqligi haqida nazariy maʼlumotlarga ega ekanligini aniqlash va baholash. Mashgʻulotni tashkil etish xususiyatlarini ochib berish, oʻquvchilar faoliyatini tashkil qilish usullari: frontal, uzluksiz, guruhli, individual, aylanma mashgʻulotlari haqida nazariy maʼlumotlarga ega ekanligini aniqlash va baholash. Maxsus va tayyorlov guruhlarini bolalari bilan olib boriladigan jismoniy tarbiyaning maqsad va vazifalari. Tayyorlov va maxsus tibbiy guruhlarda jismoniy madaniyat mashgʻulotlarini tashkil etish xususiyatlari hamda oʻtkazish metodikasi, mashgʻulotlarning tuzilishi, ularning mazmuni haqida nazariy maʼlumotlarga ega ekanligini aniqlash va baholash. Har bir darsning ishchi rejasini tuzish uslubiyati, Rejalashtirishning ahamiyati va mohiyati, rejalashtirish texnologiyasi va shaklini belgilovchi xususiyatlari, rejalashtirishning asosiy amallari, ularning ketma-ketligi. Rasmiy, umumiy dasturlarning mavjudligi, uni xususiyatlari va uni amalga oshirish haqida nazariy maʼlumotlarga ega ekanligini aniqlash va baholash.

4. Mavzu: Sport bayramlarini tashkil qilish va oʻtkazish metodikasi.

Maktabgacha taʼlim va boshlangʻich taʼlim bolalari bilan musobaqalarni tashkil qilish turlari, bosqichlari. Umumtaʼlim maktablarida sport va sogʻlomlashtirish tadbirlari asoslari. Akademik litsey va kasb-hunar kollejlarda sport - sogʻlomlashtirish tadbirlari. Oliy oʻquv yurtlaridagi talabalar sport va sogʻlomlashtirish tadbirlarini oʻtkazish metodikasi. Aholi turar joylarda ommaviy sport va sogʻlomlashtirish tadbirlarini tashkil etish va oʻqitish metodikasi. Ulugʻ sanalariga bagʻishlangan sport bayramlarini tashkil qilish va oʻtkazish. Sport bayramlarida harakatli oʻyinlarning oʻrni. sport va sogʻlomlashtirish tadbirlariga tayyorlashda pedagogning roli haqida nazariy maʼlumotlarga ega ekanligini aniqlash va baholash.

2. Kurash turlari va uni o'qitish metodikasi;

(2-fanning nomi)

1. Mavzu: Kurash mashg'ulot jarayonida texnik tayyorgarlik

Kurash turlari va uni o'qitish metodikasi fani talabalarga kurashni o'qitish uslubi va nazariy bilimlarini o'rgatish, kurash turlari texnikasi va usullarini haqida nazariy bilim, amaliy harakat ko'nikma va malakalarini egallash, o'rganish, kurash turlari bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish va o'tkazish uslubiyotini o'rganadi. Kurashning texnikasi va taktikasi haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish.

2. Mavzu: Kurash mashg'ulot jarayonida taktik va ruhiy tayyorgarlik.

Kurash turlari va uni o'qitish metodikasi fani talabalarga kurashni o'qitish uslubi va nazariy bilimlarini o'rgatish, kurash turlari texnikasi va usullarini haqida nazariy bilim, amaliy harakat ko'nikma va malakalarini egallash, o'rganish, kurash turlari bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish va o'tkazish uslubiyotini o'rganadi. Kurashning texnikasi va taktikasi haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish.

3. Mavzu: O'quv mashg'ulot jarayonida bellashuvlar

Talabalar bilan o'quv mashg'ulotlari ko'rsatilgan o'quv dasturlari asosida nazariy va amaliy mashg'ulotlar shaklida o'tkaziladi. Shu mashg'ulotlar jarayonida O'zbekiston Respublikasida kurash turlarining rivojlanish tarixini o'rgatish, O'zbekiston Respublikasining jismoniy tarbiya tizimida kurash turlarini o'rni, kurash mashg'ulotlarida umumiy rivojlantiruvchi va maxsus mashqlarni o'rgatish, kurash mashg'ulotlarida shikastlanishning oldini olish, kurashning muayyan turi texnikasi va qoidalarini o'rgatish, kurash turlari texnikasi va usullarini o'rgatish

4. Mavzu: Yosh kurashchilarda jasurlik va qat'iyatlilikni tarbiyalash

kurash mashg'ulotlarida umumiy rivojlantiruvchi va maxsus mashqlarni o'rgatish, kurash mashg'ulotlarida shikastlanishning oldini olish, kurashning muayyan turi texnikasi va qoidalarini o'rgatish, kurash turlari texnikasi va usullarini o'rgatish, kurash turlari mashg'ulotlari uchun sport inshootlarini tanlash va ularning jihozlanishini o'rganish, kurash turlari bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish va o'tkazish, kurash turlari bo'yicha musobaqalarni tashkil qilish va o'tkazish, shuningdek musobaqa hujjatlarini yuritish va hakamlilik qilish, bolalar sportida kurashning o'rni, milliy kurash mashg'ulotlarining ayrim xususiyatlari kabi vazifalarni amalga oshirish bilan birgalikda jismoniy sifatlarni rivojlantirishni ko'zda tutadi.

3. Gimnastika va uni o'qitish metodikasi va yengil atletika va uni o'qitish metodikasi.

(3-fanning nomi)

1. Gimnastika mashg'ulot jarayonida texnik tayyorgarlik

Gimnastika turlari va uni o'qitish metodikasi fani talabalarga gimnastikani o'qitish uslubi va nazariy bilimlarini o'rgatish, gimnastika turlari texnikasi va usullarini haqida nazariy bilim, amaliy harakat ko'nikma va malakalarini egallash, o'rganish, gimnastika turlari bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish va o'tkazish uslubiyotini o'rganadi. Gimnastikaning texnikasi haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish.

2. Gimnastikada saf mashqlari mashg'ulotiga tayyorgarlik

Gimnastika saf mashqlari: joydan-joyga ko'chishlar va umumrivojlantiruvchi mashqlarni o'rgatish. Umumrivojlantiruvchi mashqlar (oyoq uchun mashqlar)-tik turib oyoqlar kerilgan, oyoq uchida, bir oyoqda, qo'llarga tayanib 1 va 2 holat bo'yicha. Yarim cho'qqayish va cho'qqayish, shuning o'zi 2 va 1 holatdan; cho'qqayish va egilib yarim cho'qqayish, do'ngsimon. Oyoqlarni oldinga, yonga, orqaga oyoq uchida harakatlanish.

3. Yengil atletika bo'limlari va ularning turkumlanishi.

Yengil atletika sporti 5 ta turga bo'linib, ular yurish, yugurish, sakrash, uloqtirish va ko'pkurash kabi turlarni o'z ichiga oladi. Ushbu turlarning barchasi o'zining texnik va taktik ko'rinishiga ega bo'lib,

Ushbu keysni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun mavzu bo'yicha jismoniy tarbiya tizimi zvenolari va elementlari haqida bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish zarur.

Tavsiya etilgan keysni yechish quyidagi natijalarga erishishga imkon yaratadi:

- o'zlashtirilgan mavzu bo'yicha bilimlarni mustahkamlash;
- muammoning hamda qabul qilingan yechimning individual va guruh tahlilida bilim va ko'nikmalarni qayta topshirish;
- mantiqiy fikrlashni rivojlantirish;
- mustaqil ravishda qaror qabul qilish ko'nikmalarini egallash;
- o'quv axborotlarini o'zlashtirish darajasini tekshirib ko'rish.

4. Yengil atletika mashg'ulot jarayonida texnik tayyorgarlik

Yengil atletika turlari va uni o'qitish metodikasi fani talabalarga yengil atletikani o'qitish uslubi va nazariy bilimlarini o'rgatish, yengil atletika turlari texnikasi va usullarini haqida nazariy bilim, amaliy harakat ko'nikma va malakalarini egallash, o'rganish, yengil atletika turlari bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish va o'tkazish uslubiyotini o'rganadi. Yengil atletikaning texnikasi va taktikasi haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish.

4. Sport o'yinlari va uni o'qitish metodikasi.

(4-fanning nomi)

1. Sport o'yinlari va uni o'qitish metodiksi (futbol) mashg'ulot jarayonida texnik va taktik tayyorgarlik

Sport o'yinlari va uni o'qitish metodiksi (Futbol) fani talabalarga futbolni o'qitish uslubi va nazariy bilimlarini o'rgatish, futbol texnikasi va usullarini haqida nazariy bilim, amaliy harakat ko'nikma va malakalarini egallash, o'rganish, futbol bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish va o'tkazish uslubiyotini o'rganadi. Futbolning texnikasi va taktikasi haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish.

2. Sport o'yinlari va uni o'qitish metodiksi (voleybol) mashg'ulot jarayonida texnik va taktik tayyorgarlik

Sport o'yinlari va uni o'qitish metodiksi (Voleybol) fani talabalarga voleybolni o'qitish uslubi va nazariy bilimlarini o'rgatish, voleybol texnikasi va usullarini haqida nazariy bilim, amaliy harakat ko'nikma va malakalarini egallash, o'rganish, voleybol bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish va o'tkazish uslubiyotini o'rganadi. Voleybolning texnikasi va taktikasi haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish.

3. Sport o'yinlari va uni o'qitish metodiksi (basketbol) mashg'ulot jarayonida texnik va taktik tayyorgarlik

Sport o'yinlari va uni o'qitish metodiksi (basketbol) fani talabalarga basketbolni o'qitish uslubi va nazariy bilimlarini o'rgatish, basketbol texnikasi va usullarini haqida nazariy bilim, amaliy harakat ko'nikma va malakalarini egallash, o'rganish, basketbol bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish va o'tkazish uslubiyotini o'rganadi. Basketbolning texnikasi va taktikasi haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish.

4. Sport o'yinlari va uni o'qitish metodiksi (gandbol) mashg'ulot jarayonida texnik va taktik tayyorgarlik

Sport o'yinlari va uni o'qitish metodiksi (gandbol) fani talabalarga gandbolni o'qitish uslubi va nazariy bilimlarini o'rgatish, gandbol texnikasi va usullarini haqida nazariy bilim, amaliy harakat ko'nikma va malakalarini egallash, o'rganish, gandbol bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish va o'tkazish uslubiyotini o'rganadi. Gandbolning texnikas

2024-2025 o‘quv yili uchun tashkil etilgan

Yakuniy davlat attestatsiya sinovlarida universitetni bitiruvchi bosqich talabalarining majburiy fanlari yoki bitiruv malakaviy (magistrlik dissertatsiya) ishi himoyalarda bilimini baholash quyidagi baholash mezonlari orqali aniqlanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirining

2018 yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug‘iga asosan

2-§. Talabalar bilimini baholash mezonlari

15. Talabalarining bilimi quyidagi mezonlar asosida:

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a‘lo) baho**;

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

talaba olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

talaba fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

BAHOLASH TARTIBI

Yakuniy Davlat attestatsiya sinovida bitiruvchi talabalar uchun majburiy fanlardan 40 tadan test savollari taqdim etilib, har bir to'g'ri javob uchun 2,5 ballidan jami 100 ballikda jamlanib hisoblanadi. Bitiruvchi talabalar umumiy to'plagan ballari Nizomning 1-jadvaliga muvofiq quyidagicha aniqlanadi:

100 balldan-90 ballgacha-5 (a'lo);

89 balldan-70 ballgacha-4 (yaxshi);

69 balldan-60 ballgacha-3 (qoniqarli);

59 ball va undan kam-2 (qoniqarsiz).

Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risidagi Nizomga

ILOVA

1-jadval

Baholashni 5 baholik shkaladan 100 ballik shkalaga o'tkazish

JADVALI

5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala
5,00 — 4,96	100	4,30 — 4,26	86	3,60 — 3,56	72
4,95 — 4,91	99	4,25 — 4,21	85	3,55 — 3,51	71
4,90 — 4,86	98	4,20 — 4,16	84	3,50 — 3,46	70
4,85 — 4,81	97	4,15 — 4,11	83	3,45 — 3,41	69
4,80 — 4,76	96	4,10 — 4,06	82	3,40 — 3,36	68
4,75 — 4,71	95	4,05 — 4,01	81	3,35 — 3,31	67
4,70 — 4,66	94	4,00 — 3,96	80	3,30 — 3,26	66
4,65 — 4,61	93	3,95 — 3,91	79	3,25 — 3,21	65
4,60 — 4,56	92	3,90 — 3,86	78	3,20 — 3,16	64
4,55 — 4,51	91	3,85 — 3,81	77	3,15 — 3,11	63
4,50 — 4,46	90	3,80 — 3,76	76	3,10 — 3,06	62
4,45 — 4,41	89	3,75 — 3,71	75	3,05 — 3,01	61
4,40 — 4,36	88	3,70 — 3,66	74	3,00	60
4,35 — 4,31	87	3,65 — 3,61	73	3,0 dan kam	60 dan kam

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Yarashev K.D. Jismoniy tarbiya va sportni boshqarish. O‘quv qo‘llanma Toshkent Abu Ali Ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti 2002 yil.
2. Юнусова Ю.М. Теория и методика физической культуры. Учебное пособия Тошкент UzGosIFK 2007 г.
3. Salomov R.S. Sport mashg‘ulotning nazariy asoslari – Toshkent., O‘quv qo‘llanma O‘zDJTI, 2005 yil - 238 b.
4. Mahkamdjanov K.M. Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi Toshkent., darslik “Iqtisod - moliya” 2008 yil - 300 b.
- 5.Ф.А. Керимов.Спорт кураши назарияси ва услубияти.. Тошкент – 2008 йил.
- 6.Н.А.Тастанов. Кураш турлари назарияси ва услубиёти.. Сано нашриёти Тошкент – 2017 й
- 7.Ш.Мирзақулов Белбоғли кураши назарияси ва услубияти.. Тошкент – 2013 йил
- 8.Ш.Арслонов. А.Тангриев. Кураш турларининг мусобақа қоидалари, 2016 йил.
9. КаримовБ.З., Теория и методика баскетбола.// Учебник для высших учебных заведений. Т: 2020.–499с.
10. Miradilov B.M., Karimov B.Z., Umbetova M.A. Sport pedagogik mahoratini oshirish (basketbol). // O‘quv qo‘llanma. T.: 2017. - 268 b
11. Normurodov A.N. Yengil atletika. Toshkent: 2002 yil
12. Eshtayev A.K., Umarov M.N., Ishtayev D.R., Xasanova G.M. Yakkakurash koordinatsion va siklik sport turlari (Gimnastika) darslik. Toshkent “Cho‘lpon NMIU”nashryoti 2018 yil. 550 b.
13. Nurimov R.I. Futbol nazariyasi va uslubiyati. Darslik. T.: «ILMIY TEXNIKA AXBOROTI – PRESS NASHRIYOTI». 2018. — 316 b
14. Ашуркова С.Ф. Теория и методика волейбола. // Учебник для высших учебных заведений. Т.: 2020. – 550 с.
- 15.Pulatov A.A., Qdirova M.A., Ummatov A.A. Voleybol nazariyasi va uslubiyati. // O‘quv qo‘llanma. T.: 2017. – 485 b.

